భారతదేశ పెన్షన్ వ్యవస్థ: ముఖ్యాంశాలు (మే 2026 నాటికి)

భారతదేశం 'నిర్దేశిత ప్రయోజన' (Defined-Benefit) నుండి 'సహకార' (Contributory) పెన్షన్ విధానం వైపు విజయవంతంగా మళ్లింది.

1. ప్రధాన పెన్షన్ పథకాలు & గణాంకాలు

- NPS **(నేషనల్ పెన్షన్ సిస్టమ్):** చందాదారులు **2.17 కోట్లు**; నిర్వహణలో ఉన్న ఆస్తులు (AUM) **₹15.95 లక్షల కోట్లు**.
- APY **(అటల్ పెన్షన్ యోజన):** నమోదులు **8.96 కోట్లు**; AUM **₹51.4 వేల కోట్లు**.
- EPS **(ఉద్యోగుల పెన్షన్ పథకం):** సభ్యులు **7.98 కోట్లు**.
- NSAP **(సామాజిక పెన్షన్):** కేంద్ర పథకం ద్వారా **2.92 కోట్లు**, రాష్ట్రాల ద్వారా **1.41 కోట్లు** లబ్ధిదారులు ఉన్నారు.

2. ప్రభుత్వ ఉద్యోగుల పెన్షన్ పరిణామం

- **పాత పెన్షన్ పథకం (OPS):** జనవరి 1, 2004 కంటే ముందు చేరిన వారికి వర్తిస్తుంది. ఇది ప్రభుత్వ నిధులతో కూడిన 'గ్యారెంటీ' పెన్షన్.
- **నేషనల్ పెన్షన్ సిస్టమ్ (NPS):** 2004 నుండి అమలులోకి వచ్చింది. ఇది మార్కెట్ ఆధారిత 'సహకార' పథకం. ఇందులో ప్రభుత్వం 14% వాటా అందిస్తుంది.
- **యూనిఫైడ్ పెన్షన్ స్కీమ్ (UPS):** ఏప్రిల్ 1, 2025 నుండి అమలులోకి వచ్చింది.
  - **అర్హత:** కనీసం 10 ఏళ్ల సర్వీస్ ఉండాలి.
  - **ప్రయోజనం:** కనీసం ₹10,000 పెన్షన్ లేదా చివరి జీతంలో నిర్ణీత శాతం హామీ ఇవ్వబడుతుంది.
  - **కుటుంబ పెన్షన్:** రిటైర్డ్ ఉద్యోగి మరణిస్తే జీవిత భాగస్వామికి 60% పెన్షన్ అందుతుంది.
  - **నిధులు:** ఉద్యోగి వాటాతో పాటు ప్రభుత్వం 18.5% (10% సాధారణ + 8.5% అదనపు) పూల్ ఫండ్ కు చెల్లిస్తుంది.

3. ప్రైవేట్ మరియు అసంఘటిత రంగం

- **EPS (Employees' Pension Scheme):** 1995లో ప్రారంభమైంది. EPFO ద్వారా నిర్వహించబడుతుంది. యజమాని వాటా నుండి కొంత భాగం దీనికి మళ్లించబడుతుంది.
- **NPS వత్సల్య (2024):** మైనర్ల కోసం ఉద్దేశించిన ప్రత్యేక పెన్షన్ పథకం. 18 ఏళ్లు నిండిన తర్వాత ఇది సాధారణ NPS ఖాతాగా మారుతుంది.
- **అటల్ పెన్షన్ యోజన (APY):** 18-40 ఏళ్ల మధ్య వయస్సు గల అసంఘటిత రంగ కార్మికుల కోసం. 60 ఏళ్ల తర్వాత ₹1,000 నుండి ₹5,000 వరకు స్థిర పెన్షన్ లభిస్తుంది.

4. రక్షణ రంగ పెన్షన్లు (DEFENCE PENSIONS)

- రక్షణ పెన్షన్లు ఇప్పటికీ ప్రభుత్వ బడ్జెట్ నిధులతోనే (Non-contributory) నడుస్తున్నాయి.
- **OROP (వన్ ర్యాంక్ వన్ పెన్షన్):** ఒకే ర్యాంకులో, ఒకే కాలం పనిచేసిన వారికి పదవీ విరమణ తేదీతో సంబంధం లేకుండా సమాన పెన్షన్ అందించే విధానం.

5. ముఖ్యమైన సంస్కరణలు & సాంకేతికత

- **PFRDA:** పెన్షన్ రంగ నియంత్రణ సంస్థ.
- **Balanced Life Cycle Fund (2024):** దీని ప్రకారం NPS చందాదారులు 45 ఏళ్ల వయస్సు వరకు తమ పెట్టుబడిలో 50% వరకు ఈక్విటీలలో (స్టాక్ మార్కెట్) ఉంచుకోవచ్చు (గతంలో ఇది 35 ఏళ్ల వరకే ఉండేది).
- **కోడ్ ఆన్ సోషల్ సెక్యూరిటీ (2020):** గిగ్ (Gig) మరియు ప్లాట్‌ఫామ్ కార్మికులకు కూడా పెన్షన్ ప్రయోజనాలను విస్తరించేందుకు వీలు కల్పిస్తుంది.

పరీక్షల కోసం గుర్తుంచుకోవాల్సిన కీలక పదాలు:

- **AUM (Assets Under Management):** ఆర్థిక సంస్థలు క్లయింట్ల తరపున నిర్వహించే మొత్తం నిధుల విలువ.
- **Dearness Relief (DR):** ద్రవ్యోల్బణాన్ని తట్టుకోవడానికి పెన్షనర్లకు ఇచ్చే అదనపు భత్యం (UPS లో ఇది కలదు).
- **Contributory vs Defined Benefit:** చందా ఆధారిత (NPS/UPS) vs ప్రభుత్వం ఇచ్చే నిర్ణీత హామీ (OPS).

భారతదేశ పాఠశాల విద్యా వ్యవస్థ: నీతి ఆయోగ్ నివేదిక (మే 2026)

నీతి ఆయోగ్ వైస్ ఛైర్మన్ సుమన్ బేరీ మరియు CEO నిధి చిబ్బర్ ఈ పాలసీ రిపోర్ట్‌ను విడుదల చేశారు.

---

1. ప్రస్తుత విద్యా వ్యవస్థ స్థితిగతులు (గణాంకాలు)

- **ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద వ్యవస్థ:** భారతదేశంలో ప్రస్తుతం **14.71 లక్షల పాఠశాలలు**, **24.69 కోట్ల మంది విద్యార్థులు** ఉన్నారు.
- **డేటా మూలాధారాలు:** ఈ నివేదిక UDISE+ 2024-25, PARAKH రాష్ట్రీయ సర్వేక్షన్ 2024, NAS (నేషనల్ అచీవ్‌మెంట్ సర్వే), మరియు ASER 2024 డేటా ఆధారంగా రూపొందించబడింది.

---

2. దశాబ్ద కాల విశ్లేషణ - సాధించిన పురోగతి

- **మౌలిక సదుపాయాలు:** పాఠశాలల్లో విద్యుత్తు, మరుగుదొడ్లు మరియు సమ్మిళిత (inclusive) మౌలిక సదుపాయాలలో గణనీయమైన అభివృద్ధి నమోదైంది.
- **డిజిటల్ పరివర్తన:** కంప్యూటర్లు, ఇంటర్నెట్ కనెక్టివిటీ మరియు స్మార్ట్ క్లాస్‌రూమ్‌ల విస్తరణ పెరిగింది.
- **సమానత్వం మరియు సమ్మిళితం (Equity & Inclusion):** బాలికల నమోదు (participation) పెరగడం మరియు SC, ST విద్యార్థుల నమోదులో గణనీయమైన మెరుగుదల కనిపించింది.
- **నేర్చుకునే సామర్థ్యాలు (Learning Outcomes):** కరోనా మహమ్మారి తర్వాత **పునాది అక్షరాస్యత మరియు సంఖ్యాజ్ఞానం (Foundational Literacy and Numeracy)** లో పురోగతి కనిపిస్తోంది. దీనికి NEP 2020, నిపుణ్ భారత్ (NIPUN Bharat), మరియు సమగ్ర శిక్షా అభియాన్ తోడ్పడ్డాయి.

---

3. నీతి ఆయోగ్ ప్రధాన సిఫార్సులు (13 సిఫార్సులు)

నివేదిక 13 కీలక సిఫార్సులను రెండు భాగాలుగా విభజించింది:

A. వ్యవస్థాగత సిఫార్సులు (8):

- **Composite Schools:** చిన్న పాఠశాలలను కలిపి సమగ్ర పాఠశాలలుగా (Composite Schools) మార్చడం.
- **టాస్క్ ఫోర్స్ ఏర్పాటు:** పాఠశాల నాణ్యతపై రాష్ట్ర మరియు జిల్లా స్థాయిలో టాస్క్ ఫోర్స్ ఏర్పాటు చేయడం.
- **SMC బలోపేతం:** పాఠశాల మేనేజ్‌మెంట్ కమిటీల (SMC) పాత్రను పెంచడం.

- **ఉపాధ్యాయుల అభివృద్ధి:** ఉపాధ్యాయుల నియామకాలు మరియు వారి వృత్తిపరమైన శిక్షణను మెరుగుపరచడం.

B. విద్యాపరమైన (Academic) సిఫార్సులు (5):

- **AI అనుసంధానం:** బోధనలో ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్ (AI)ను సమర్థవంతంగా వాడుకోవడం.
- **వృత్తి విద్యా శిక్షణ (Vocational Education):** స్కిల్ డెవలప్‌మెంట్‌ను పాఠశాల స్థాయి నుండే అనుసంధానించడం.
- **ECCE బలోపేతం:** ప్రారంభ బాల్య సంరక్షణ మరియు విద్య (Early Childhood Care and Education)ను బలోపేతం చేయడం.
- **అసెస్మెంట్:** విద్యార్థుల మూల్యాంకన పద్ధతుల్లో మార్పులు తీసుకురావడం.

4. అమలు ప్రణాళిక (IMPLEMENTATION ROADMAP)

- **33 అమలు మార్గాలు:** ఈ సిఫార్సులను అమలు చేయడానికి స్వల్పకాలిక, మధ్యకాలిక మరియు దీర్ఘకాలిక లక్ష్యాలను నిర్దేశించారు.
- **KPIs:** పురోగతిని పర్యవేక్షించడానికి **125 కంటే ఎక్కువ కొలవగల సూచికలను (Performance Success Indicators)** రూపొందించారు.

పోటీ పరీక్షల కోసం కీలక అంశాలు:

- **UDISE+:** Unified District Information System for Education.
- **PARAKH:** విద్యార్థుల మూల్యాంకనం కోసం ఏర్పాటు చేసిన జాతీయ సంస్థ.
- **NIPUN Bharat:** 3వ తరగతి ముగిసే సమయానికి ప్రతి బిడ్డకు చదవడం, రాయడం మరియు ప్రాథమిక గణితం రావాలనే లక్ష్యంతో ప్రారంభించిన మిషన్.
- **Composite Schools:** ఒకే ప్రాంగణంలో ప్రాథమిక స్థాయి నుండి ఉన్నత స్థాయి వరకు విద్యను అందించే పాఠశాలలు.

భారత్ - వియత్నాం సైన్స్ & టెక్నాలజీ భాగస్వామ్యం (మే 2026)

కేంద్ర మంత్రి **డాక్టర్ జితేంద్ర సింగ్** మరియు వియత్నాం సైన్స్ & టెక్నాలజీ మంత్రి **ప్రొఫెసర్ డాక్టర్ వు హై క్వాన్** మధ్య న్యూఢిల్లీలో ద్వైపాక్షిక చర్చలు జరిగాయి.

1. ప్రధాన సహకార రంగాలు (KEY FOCUS AREAS)

రెండు దేశాలు ఈ క్రింది అభివృద్ధి చెందుతున్న సాంకేతికతలలో సహకరించుకోవడానికి అంగీకరించాయి:

- **ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్ (AI)** మరియు **సైబర్ సెక్యూరిటీ**.
- **డీప్ టెక్నాలజీస్ (Deep-Tech)** మరియు **సెమీకండక్టర్లు**.
- **బయోటెక్నాలజీ**, **రోబోటిక్స్** మరియు డిజిటల్ టెక్నాలజీస్.
- స్టార్టప్ ఎకోసిస్టమ్ మరియు ఇన్నోవేషన్-లెడ్ రీసెర్చ్.

2. దౌత్యపరమైన ప్రాముఖ్యత

- **Act East Policy:** భారత 'యాక్ట్ ఈస్ట్ పాలసీ' మరియు 'ఇండో-పసిఫిక్ విజన్'లో వియత్నాం కీలక భాగస్వామి.
- **India-ASEAN Engagement:** భారత్-ఆసియాన్ సైన్స్, టెక్నాలజీ మరియు ఇన్నోవేషన్ ప్రోగ్రామ్‌లలో వియత్నాం చురుకుగా పాల్గొంటోంది.
- **Fellowships:** వియత్నాంకు చెందిన పరిశోధకులు 'ఇండియా-ఆసియాన్ రీసెర్చ్ అండ్ ట్రైనింగ్ ఫెలోషిప్' ప్రోగ్రామ్ ద్వారా ప్రయోజనం పొందుతున్నారు.

---

3. ప్రతిపాదిత యంత్రాంగాలు (PROPOSED MECHANISMS)

- **Joint Committee Meeting (JCM):** తదుపరి జాయింట్ కమిటీ సమావేశం ద్వారా సంస్థాగత సహకారాన్ని బలోపేతం చేయనున్నారు.
- **Nodal Points:** ద్వైపాక్షిక కార్యక్రమాలను అమలు చేయడానికి రెండు దేశాల మంత్రిత్వ శాఖల నుండి ప్రత్యేక నోడల్ పాయింట్ల నియామకం.
- **Action Plan:** పరిశోధన ఫలితాలను ఆచరణాత్మక ప్రయోజనాలుగా మార్చడానికి ఒక నిర్దిష్ట కార్యాచరణ ప్రణాళికను సిద్ధం చేయడం.

---

4. స్టార్టప్ మరియు ఇన్నోవేషన్ ఎక్స్ఛేంజ్

- రెండు దేశాలలోని స్టార్టప్‌లు, ఆవిష్కర్తలు మరియు పరిశోధనా సంస్థల మధ్య బలమైన సంబంధాలను ఏర్పరచడం.
- స్టార్టప్ ఎక్స్ఛేంజ్ ప్రోగ్రామ్‌లు, కో-ఇన్నోవేషన్ సెంటర్లు మరియు పరిశ్రమ-అనుసంధాన పరిశోధన భాగస్వామ్యాల ఏర్పాటు.

పోటీ పరీక్షల కోసం గుర్తుంచుకోవాల్సిన అంశాలు:

- **Comprehensive Strategic Partnership:** భారత్ మరియు వియత్నాం మధ్య ఉన్న అత్యున్నత స్థాయి దౌత్య సంబంధం.
- **Deep Tech:** సైంటిఫిక్ ఆవిష్కరణలు లేదా ఇంజనీరింగ్ పురోగతి ఆధారంగా రూపొందే అత్యాధునిక సాంకేతికతలు.
- **Joint Committee:** ప్రభుత్వాల మధ్య విధానపరమైన నిర్ణయాలు తీసుకోవడానికి ఏర్పడే ఉన్నత స్థాయి కమిటీ.

భారత్ - కెనడా కీలక ఖనిజాల సహకారం (మే 2026)

కెనడా హైకమిషనర్ **క్రిస్ కూటర్** భువనేశ్వర్‌లోని **CSIR-IMMT** (ఇన్‌స్టిట్యూట్ ఆఫ్ మినరల్స్ అండ్ మెటీరియల్స్ టెక్నాలజీ)ని సందర్శించారు.

---

1. ప్రధాన చర్చాంశాలు (FOCUS AREAS)

రెండు దేశాలు ఈ క్రింది అంశాలలో శాస్త్రీయ మరియు సాంకేతిక సహకారాన్ని అన్వేషించాయి:

- **క్రిటికల్ మినరల్స్ (Critical Minerals):** స్వచ్ఛమైన ఇంధనం (Clean Energy) మరియు ఎలక్ట్రిక్ మొబిలిటీకి అవసరమైన కీలక ఖనిజాల లభ్యత.
- **సుస్థిర వనరుల ప్రాసెసింగ్:** ఖనిజాలను పర్యావరణానికి హాని కలగకుండా వెలికితీయడం మరియు శుద్ధి చేయడం.

- **అధునాతన మెటలర్జికల్ టెక్నాలజీస్:** లోహశాస్త్రంలో నూతన సాంకేతికతల వినియోగం.

2. వ్యూహాత్మక భాగస్వామ్యం (STRATEGIC PARTNERSHIP)

- **కెనడా బలం:** కెనడా వద్ద భారీ స్థాయిలో ఖనిజ నిల్వలు మరియు అధునాతన మైనింగ్ (గనుల తవ్వకం) నైపుణ్యం ఉంది.
- **భారత్ బలం:** ఖనిజాల శుద్ధి (Processing), డౌన్‌స్ట్రీమ్ టెక్నాలజీలు మరియు మ్యానుఫ్యాక్చరింగ్‌లో భారత్ సామర్థ్యాలను పెంచుకుంటోంది.
- **లక్ష్యం:** గ్లోబల్ సప్లై చైన్‌ను బలోపేతం చేయడం మరియు ఇంధన పరివర్తన (Energy Transition) వేగవంతం చేయడం.

3. ముఖ్యమైన సంస్థలు & ప్రాజెక్టులు

- **CSIR-IMMT:** భువనేశ్వర్‌లో ఉన్న ఈ సంస్థలో భారత ప్రభుత్వ గనుల మంత్రిత్వ శాఖ "సెంటర్ ఆఫ్ ఎక్సలెన్స్ ఆన్ క్రిటికల్ మినరల్స్"ను ఏర్పాటు చేసింది.
- **Joint Declaration of Intent (JDI):** పరిశోధన మరియు విద్యా మార్పిడి కోసం CSIR-IMMT మరియు కెనడాలోని **యూనివర్శిటీ ఆఫ్ సస్కట్చేవాన్** మధ్య ఒప్పందం కుదిరింది.
- **ముఖ్యమైన ప్లాంట్లు:** PGE (ప్లాటినం గ్రూప్ ఎలిమెంట్స్) పైలట్ ప్లాంట్, రీసైక్లింగ్ ప్లాంట్ మరియు సీబెడ్ మినరల్స్ (సముద్ర గర్భ ఖనిజాలు) ప్లాంట్.

4. ప్రాముఖ్యత (SIGNIFICANCE FOR EXAMS)

- **Supply Chain Resilience:** చైనా వంటి దేశాలపై ఆధారపడకుండా కీలక ఖనిజాల కోసం ప్రత్యామ్నాయ సరఫరా మార్గాలను నిర్మించడం.
- **Green Economy:** ఎలక్ట్రిక్ వాహనాలు (EVs) మరియు సోలార్ ప్యానెల్స్ తయారీకి లిథియం, కోబాల్ట్, నికెల్ వంటి ఖనిజాలు అత్యవసరం.

పోటీ పరీక్షల కోసం ముఖ్యాంశాలు:

- **CSIR-IMMT ఎక్కడ ఉంది?** - భువనేశ్వర్, ఒడిశా.
- **క్రిటికల్ మినరల్స్ అంటే ఏమిటి?** - ఆర్థిక వ్యవస్థకు మరియు రక్షణ రంగానికి అత్యంత అవసరమైన, సరఫరాలో ఇబ్బందులు ఉన్న ఖనిజాలు (ఉదా: లిథియం, గ్రాఫైట్, కోబాల్ట్).
- **JDI ఎవరితో కుదిరింది?** - యూనివర్శిటీ ఆఫ్ సస్కట్చేవాన్ (కెనడా).

JANANI ప్లాట్‌ఫామ్: మాతా శిశు సంరక్షణలో డిజిటల్ విప్లవం

కేంద్ర ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వ శాఖ **"National Summit on Innovation and Inclusivity"** సందర్భంగా **JANANI (Journey of Antenatal, Natal and Neonatal Integrated Care)** అనే సర్వీస్-ఓరియెంటెడ్ డిజిటల్ ప్లాట్‌ఫామ్‌ను ప్రారంభించింది.

1. JANANI అంటే ఏమిటి?

- ఇది ప్రస్తుతం ఉన్న **RCH (Reproductive and Child Health)** పోర్టల్‌కు అప్‌గ్రేడ్ వెర్షన్.

- పునరుత్పత్తి వయస్సులో ఉన్న మహిళల ఆరోగ్యం మరియు శిశువుల ఆరోగ్య రికార్డులను సమగ్రంగా పర్యవేక్షించే **డిజిటల్ ప్లాట్‌ఫామ్**.
- గర్భధారణ నుండి ప్రసవం వరకు మరియు శిశువు పుట్టిన తర్వాత అందించే సేవలన్నింటినీ ఒకే చోట (Longitudinal Health Record) నిక్షిప్తం చేస్తుంది.

---

2. ప్రధాన ఫీచర్లు (KEY FEATURES)

- **QR-enabled MCH Cards:** డిజిటల్ 'మదర్ అండ్ చైల్డ్ హెల్త్' (MCH) కార్డులను QR కోడ్ సౌకర్యంతో అందిస్తారు. దీనివల్ల దేశంలో ఎక్కడైనా ఆరోగ్య రికార్డులను సులభంగా పొందవచ్చు (Portability).
- **High-Risk Alerts:** గర్భధారణ సమయంలో ఏవైనా సంక్లిష్టతలు (High-risk pregnancies) ఉంటే ఆటోమేటెడ్ అలర్ట్స్ పంపిస్తుంది.
- **Interoperability:** ఇది **U-WIN** (టీకా కార్యక్రమం) మరియు **POSHAN** (పోషకాహారం) వంటి జాతీయ ప్లాట్‌ఫామ్‌లతో అనుసంధానించబడి ఉంటుంది.
- **Unique Identification:** లబ్ధిదారులు **ABHA ID**, మొబైల్ నంబర్ లేదా బయోమెట్రిక్ ద్వారా రిజిస్టర్ చేసుకోవచ్చు. ఇది వలస వెళ్లే జనాభాకు (Migratory populations) ఎంతో ఉపయోగకరం.

---

3. లక్ష్యాలు మరియు ప్రయోజనాలు

- **Continuity of Care:** గర్భధారణ పూర్వ (Antenatal), ప్రసవ సమయ (Natal), మరియు ప్రసవ అనంతర (Postnatal) సేవలను నిరంతరం పర్యవేక్షించడం.
- **Real-time Monitoring:** రియల్ టైమ్ డ్యాష్‌బోర్డ్‌ల ద్వారా అధికారులు క్షేత్రస్థాయి సేవల పురోగతిని పర్యవేక్షించవచ్చు.
- **Mortality Reduction:** మాతా మరియు శిశు మరణాల రేటును (MMR & IMR) తగ్గించడం ఈ ప్లాట్‌ఫామ్ అంతిమ లక్ష్యం.

---

4. ప్రస్తుత గణాంకాలు (మే 2026 నాటికి)

- మొత్తం లబ్ధిదారుల నమోదు: **1.34 కోట్లు**.
- నమోదైన గర్భిణీ స్త్రీలు: **30 లక్షలకు పైగా**.
- జనరేట్ అయిన MCH కార్డులు: **30 లక్షలకు పైగా**.
- బయోమెట్రిక్ వెరిఫికేషన్లు: **1 లక్షకు పైగా**.

పోటీ పరీక్షల కోసం ముఖ్యాంశాలు:

- **JANANI Full Form:** Journey of Antenatal, Natal and Neonatal Integrated Care.
- **ఏ మంత్రిత్వ శాఖ?** - కేంద్ర ఆరోగ్య మరియు కుటుంబ సంక్షేమ మంత్రిత్వ శాఖ.
- **దేని స్థానంలో వచ్చింది?** - మునుపటి RCH పోర్టల్ స్థానంలో మెరుగుపరచబడింది.
- **ABHA ID:** ఆయుష్మాన్ భారత్ డిజిటల్ మిషన్ కింద ఇచ్చే యూనిక్ హెల్త్ ఐడి.

INDIAAI - ICMR ఒప్పందం: ఆరోగ్య రంగంలో కృత్రిమ మేధ (AI)

కేంద్ర ఎలక్ట్రానిక్స్ మరియు ఐటీ మంత్రిత్వ శాఖ (MeitY) పరిధిలోని **IndiaAI** మరియు భారత వైద్య పరిశోధన మండలి (**ICMR**) ఆరోగ్య రంగంలో AI వినియోగాన్ని వేగవంతం చేయడానికి ఒక అవగాహన ఒప్పందం (MoU) కుదుర్చుకున్నాయి.

---

1. ప్రధాన లక్ష్యం

- ఆరోగ్య రంగంలో బాధ్యతాయుతమైన (Responsible) మరియు భారీ స్థాయిలో విస్తరించదగిన (Scalable) AI అప్లికేషన్లను అభివృద్ధి చేయడం.
- భారతదేశం కోసం ఒక సమగ్రమైన మరియు అంతర-క్రియాశీల (Interoperable) **AI హెల్త్‌కేర్ ఎకోసిస్టమ్**ను నిర్మించడం.

---

2. ఈ ఒప్పందంలోని కీలక స్తంభాలు (KEY PILLARS)

- **AIKosh డేటాసెట్ ప్లాట్‌ఫామ్:** ICMR వద్ద ఉన్న అజ్ఞాత (Anonymized) మరియు నైతిక ఆమోదం పొందిన ఆరోగ్య పరిశోధన డేటాసెట్లను **AIKosh** ప్లాట్‌ఫామ్‌లో అందుబాటులో ఉంచుతారు. దీనివల్ల స్టార్టప్‌లు, పరిశోధకులు నాణ్యమైన డేటాను పొందవచ్చు.
- **కంప్యూట్ యాక్సెస్ (Compute Access):** IndiaAI తన వద్ద ఉన్న హై-పెర్ఫార్మెన్స్ కంప్యూటింగ్ (GPU-based infrastructure) మౌలిక సదుపాయాలను ICMR పరిశోధకులకు రాయితీ ధరలపై అందిస్తుంది.
- **MIDAS ఫ్రేమ్‌వర్క్:** ICMR అభివృద్ధి చేసిన **Medical Information Data for AI Solutions (MIDAS)** ఫ్రేమ్‌వర్క్‌ను ఉపయోగించి AI పరిష్కారాలను రూపొందిస్తారు.
- **ఉమ్మడి AI యూజ్ కేస్ అభివృద్ధి:** భారతదేశంలోని ప్రధాన ప్రజారోగ్య సవాళ్లను పరిష్కరించేందుకు అవసరమైన AI మోడళ్లను రెండు సంస్థలు కలిసి అభివృద్ధి చేస్తాయి.

---

3. అంతర్జాతీయ నేపథ్యం

- సెప్టెంబర్ 2025లో, IndiaAI మరియు ICMR యొక్క నిరదస్ (NIRDHDS) సంస్థలు **HealthAI Global Regulatory Network (GRN)** కింద 'పయనీర్ దేశాలు' (Pioneer Countries) గా గుర్తింపు పొందాయి.
- ఈ నెట్‌వర్క్‌ను భారత్, యునైటెడ్ కింగ్‌డమ్ (UK) మరియు సింగపూర్‌లు సంయుక్తంగా స్థాపించాయి.

---

4. ప్రాముఖ్యత

- **డేటా ప్రైవసీ:** నైతిక ప్రమాణాలు మరియు డేటా గోప్యతను పాటిస్తూ AI సాంకేతికతను వైద్య రంగంలో ప్రవేశపెట్టడం.
- **నిర్ణయాధికారం:** రోగ నిర్ధారణ (Diagnosis) మరియు చికిత్సలో వేగం మరియు కచ్చితత్వాన్ని పెంచడం.

పోటీ పరీక్షల కోసం ముఖ్యాంశాలు:

- **IndiaAI:** ఇది MeitY కింద 'డిజిటల్ ఇండియా కార్పొరేషన్' (DIC) ద్వారా అమలు చేయబడుతున్న ప్రధాన కార్యక్రమం.
- **ICMR:** బయోమెడికల్ పరిశోధనల కోసం భారతదేశంలోని అత్యున్నత సంస్థ.
- **AIKosh:** పరిశోధకుల కోసం రూపొందించిన జాతీయ స్థాయి AI డేటాసెట్ ప్లాట్‌ఫామ్.
- **MIDAS:** Medical Information Data for AI Solutions (ICMR యొక్క ప్రాజెక్ట్).

61వ అంతర్జాతీయ కళా ప్రదర్శన (వెనిస్ బియెన్నాలే 2026) - ఇండియా పెవిలియన్

కేంద్ర సాంస్కృతిక మంత్రిత్వ శాఖ, **నితా ముఖేష్ అంబానీ కల్చరల్ సెంటర్ (NMACC)** మరియు **సెరెండిపిటీ ఆర్ట్స్** భాగస్వామ్యంతో వెనిస్ (ఇటలీ)లో 'ఇండియా పెవిలియన్'ను ప్రారంభించింది.

1. ప్రదర్శన నేపథ్యం

- **ప్రదర్శన పేరు (Theme):** Geographies of Distance: remembering home.
- **క్యూరేటర్ (Curator):** డాక్టర్ అమీన్ జాఫర్ (Dr. Amin Jaffer).
- **ముఖ్య ఉద్దేశ్యం:** వేగంగా మారుతున్న ప్రపంచంలో జ్ఞాపకాలు (Memory), వలసలు (Migration) మరియు స్వస్థలం పట్ల అనుబంధాన్ని (Belonging) కళాఖండాల ద్వారా ప్రదర్శించడం.
- **ప్రాముఖ్యత:** 2019 తర్వాత భారతదేశం మళ్ళీ ఈ బియెన్నాలేలో పాల్గొనడం ఇదే మొదటిసారి.

2. ప్రదర్శనలోని కళాకారులు & వారి వినూత్న సృజనలు

ఈ ప్రదర్శనలో ఐదుగురు ప్రముఖ కళాకారుల భారీ శిల్పాలు మరియు ఇన్‌స్టాలేషన్లు ప్రదర్శించబడ్డాయి:

- **అల్వార్ బాలసుబ్రహ్మణ్యం (Bala):** తమిళనాడు గ్రామీణ ప్రాంత మట్టితో చేసిన శిల్ప ప్యానెల్స్.
- **రంజని శెట్టర్:** పూలు మరియు ప్రకృతి ఆకృతుల నుంచి ప్రేరణ పొందిన వేలాడే శిల్పాలు.
- **సుమాక్షి సింగ్:** ఎంబ్రాయిడరీ దారంతో న్యూఢిల్లీలోని తన పాత ఇంటిని పునర్నిర్మించిన కళాఖండం.
- **స్కర్మ సోనమ్ తాషి:** పాపియర్-మాచె (Papier-mâché) మరియు లడఖీ వాస్తుశిల్పాన్ని ప్రతిబింబించే పర్యావరణ అనుకూల ఇన్‌స్టాలేషన్.
- **అసిమ్ వాకిఫ్:** వెదురుతో రూపొందించిన భారీ కట్టడం (Bamboo installation).

3. వేదిక మరియు సమయం

- **వేదిక:** ఆర్సెనల్ (Arsenale), వెనిస్, ఇటలీ.
- **సమయం:** మే 9 నుండి నవంబర్ 22, 2026 వరకు.
- **ప్రారంభించిన వారు:** గజేంద్ర సింగ్ షెకావత్ (కేంద్ర సాంస్కృతిక మరియు పర్యాటక శాఖ మంత్రి).

పోటీ పరీక్షల కోసం ముఖ్యాంశాలు:

- **వెనిస్ బియెన్నాలే:** దీనిని 'ఆర్ట్ వరల్డ్ ఒలింపిక్స్'గా పిలుస్తారు. ఇది ప్రపంచంలోని అత్యంత ప్రతిష్ఠాత్మకమైన సమకాలీన కళా ప్రదర్శనలలో ఒకటి.
- **భాగస్వామ్య సంస్థలు:** Ministry of Culture + NMACC + Serendipity Arts.
- **ప్రధాన ఇతివృత్తం (Biennale Theme):** In Minor Keys.
- **ఇండియా పెవిలియన్ థీమ్:** Geographies of Distance: remembering home.